

NECESSITAT D'UNA NOVA POLITICA CIENTIFICA A CATALUNYA

a càrrec de

RAMON COY

Professor a la Universidad Complutense de Madrid

Agraeixo a l'amic Porta per haver-me invitat i, així, poder expressar unes certes inquietuts sobre un problema que afecta a tots els científics que volen que hi hagi realment una política científica a Catalunya, és a dir, una política pensada i elaborada des de Catalunya estant.

Sens dubte això implica un repte que cal acceptar. En tot cas, crec que la taula rodona d'avui pot contribuir a definir quines podrien ser les accions a dur a terme. D'altra banda, potser no sigui superflu d'aclarir que la meua intervenció es basarà únicament en un conjunt de reflexions estrictament personals.

Els organitzadors han situat la meua intervenció a cavall de "L'anàlisi i perspectiva de la política científica de l'I.E.C." i de "L'Europa de la Ciència". Dos punts de referència certament molt adients per a emmarcar una política científica que emani de l'Autogovern de Catalunya.

Ara bé, definits aquests dos punts de referència, em seria fàcil de dir: "ja hem escoltat el Doctor Giralt, escoltem immediatament el Doctor Bohigas i, per tant, puc donar per acabada la meua intervenció". Però vull ser seriós i m'allargaré amb l'exposició d'uns possibles eixos d'actuació.

Una política científica ha de tenir en compte els recursos humans, és a dir, la gent a la qual aquesta política s'adreça: els científics, els professors, els tècnics i els estudiants de tercer cicle. Tot el conjunt de persones que en aquest moment constitueixen el potencial científic de Catalunya. Aquesta consideració comporta certament uns problemes. No n'hi ha prou en conèixer les persones d'aquest potencial. S'han de tenir en compte també les mancances i dificultats, institucionals i interinstitucionals, existents.

No cal dir que el potencial científic de Catalunya no és amorf. De fet, aquest potencial es troba estructurat a les Universitats, al C.S.I.C., a

l'I.E.C. i en altres Organismes públics i privats. D'altra banda, Europa té diversos focus de decisió els quals ja actuen sobre el potencial científic de Catalunya. Si un dels focus principals és a Madrid, en una bona mesura, el potencial científic de Catalunya ja se n'està aprofitant de les ofertes que generen els organismes de política científica que tenen la seva seu a Madrid o a Brussel·les. En aquest sentit, una política d'inspiració catalana hauria de posar-se com a fitó important el d'augmentar la competitivitat del potencial científic de Catalunya. Tot perseguint la generació d'uns efectes, diguem-ne en cascada, que puguin tenir una incidència directa en l'enfortiment científic dels Parcs Tecnològics, l'efectivitat de les relacions Universitat-Empresa i el transvasament de la recerca feta a la taula de laboratori al món real de les necessitats tecnològiques.

Una política científica ha de respectar i fomentar la llibertat i la creativitat dels investigadors. No obstant això, aquest principi pot entrar en conflicte amb les mesures de planificació, dirigisme o intervencionisme que sovint van implícites en l'endegament de les polítiques científiques en general. Amb tot, una política científica que es configuri com a global ha d'incloure les dues vessants següents: d'una banda, assegurar i fomentar la llibertat i creativitat dels propis conreadors de la ciència; d'una altra banda, ajudar als científics a ser més competitius a la hora d'aconseguir els programes de recerca més positius per al conjunt de la societat.

Deixant de banda l'abast que la recerca bàsica ha de tenir en relació amb els objectius dels programes de Recerca i Desenvolupament, el que cal remarcar és que la política científica de la Generalitat hauria d'endegar un ordenament general d'aquesta relació. Un ordenament que contribueixi més que més, a enfortir la identitat nacional de Catalunya.

Posant-nos en el cas hipotètic que no tinguéssim l'I.E.C., ni la política científica de la Comunitat Europea, hi hauria encara la necessitat d'una política científica a Catalunya? Obviament, la resposta només pot ésser afirmativa ja que la necessitat d'una política científica sorgeix sempre que hi ha la voluntat de resoldre uns determinats problemes, tot establint una prioritització de les accions i els objectius a assolir.

Si admetem que una política científica neix davant la necessitat de resoldre problemes, quins són els problemes de la societat catalana per a la solució dels quals es necessita el concurs de la ciència i la tecnologia? En aquesta qüestió, els Organismes competents de la Generalitat i l'I.E.C. hauran certament d'entrar-hi i elaborar l'ordre de prioritats més convenient.

En tot cas, l'endegament d'una política científica requereix que hi hagi una avaluació contínua dels resultats obtinguts. Pel que fa al potencial científic de Catalunya, l'avaluació s'hauria de fer independentement d'altres controls o avaluacions que es puguin fer a Brussel·les o a Madrid.

Malgrat la diversitat d'opinions que en determinades instàncies estatals suscita la concepció europea de regionalització de la recerca científica, el

que cal assenyalar és que davant d'una situació de crisi o pèrdua de competitivitat industrial, els governs dels "lands" solen manifestar-se amb imaginació i eficàcia a la hora d'aclarir problemes científics/tecnològics concrets. Així ho estan fent els governs de les províncies de Canadà, els Estats Units i els Lands de la República Federal d'Alemanya, només per citar tres casos rellevants. Dins de l'organització de la recerca científica a l'Estat espanyol, la regionalització de les activitats de recerca no pot ésser una qüestió tabú. No hi ha cap indicatiu de regressió en la regionalització de les activitats de recerca. El que cal assegurar és que aquestes activitats siguin de qualitat. En aquest sentit, la Generalitat no hauria d'eludir l'avaluació dels resultats obtinguts per el potencial científic de Catalunya.

La regionalització de les activitats de recerca té molt a veure amb la tendència actual de crear uns determinats Centres d'excel·lència per a la recerca científica/tecnològica. Obviament, una política científica, pensada i elaborada des de Catalunya, no pot ésser aliena a la creació de Centres que facin possible la solució de problemes plantejats en el si de la societat catalana. Cal remarcar, d'altra banda, que la creació d'aquests Centres incideix en el problema de l'atur dels joves qualificats. Partint de consideracions tan de caire qualitatiu com quantitatiu, una política científica d'inspiració catalana hauria de fer possible l'engradiment del potencial científic de Catalunya, tot establint les vies més efectives per tal que la societat se n'adoni que els joves qualificats poden guanyar-se la vida en el món de la ciència.

No voldria estendre'm més. Però abans d'acabar, voldria assenyalar el punt següent: cap política científica té la possibilitat d'incidir positivament en la societat si no hi ha la garantia d'una continuïtat en les accions previstes. No és acceptable l'anar a batzegades.

Atès que el desenvolupament de la vigent llei estatal de la Ciència ja és conegut, no s'hauria d'ajornar per a gaire més temps l'aprovació, per el Parlament de Catalunya, de la llei que ha d'articular les actuacions de la Generalitat en matèria de recerca científica i tecnològica. Una llei que, a més de preveure l'assignació de recursos econòmics, hauria d'enfortir els organismes propis de la Generalitat, penso particularment amb la C.I.R.I.T., i tenir en compte la personalitat jurídica excepcional que, per al bé del país, gaudeix l'Institut d'Estudis Catalans.

Resumint. Si parem atenció a les característiques del potencial científic de què disposa Catalunya i a la mena de problemes científics i tecnològics que té la societat, la necessitat d'una nova política científica a Catalunya sorgeix com a una demanda de la mateixa societat. El que desitjaríem, segurament, és que d'ara endavant poguéssim parlar més "d'una vella política científica", en senyal de que les mesures previstes ja han quallat i fructificat en un bon clima per a les persones i les institucions responsables de la recerca científica a Catalunya.

Gràcies.